

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ,
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΤΑΞΗ
ΣΤΟΥΣ ΠΙΝΑΚΕΣ ΔΙΟΡΙΣΙΜΩΝ 2019

Εξεταζόμενο αντικείμενο (Κωδικός): Φιλολογικά – Γλώσσα (513)
Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Κυριακή, 1^η Δεκεμβρίου 2019, 10:00–13:00

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ **ΟΚΤΩ (8) ΣΕΛΙΔΕΣ**
ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΣΥΝΟΛΙΚΑ **ΕΠΤΑ (7) ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ** ΜΕ ΑΡΙΘΜΗΣΗ 1–7.

Η Γλώσσα, η Λογοτεχνία και τα Λατινικά εξετάζονται μαζί.
Ο συνολικός χρόνος εξέτασης και για τα τρία (3) αντικείμενα είναι τρεις (3) ώρες.

Ειδικές Οδηγίες:

- **Όλες** οι απαντήσεις των εξεταστικών δοκιμίων της Γλώσσας και της Λογοτεχνίας να δοθούν στο **ίδιο Τετράδιο Απαντήσεων**.
- Να απαντήσετε σε **όλες** τις ερωτήσεις του εξεταστικού δοκιμίου.

Βασική επισήμανση:

Στις ερωτήσεις όπου ζητείται να καταγράψετε έναν συγκεκριμένο αριθμό στοιχείων (π.χ. «Να διατυπώσετε τρία (3) ερωτήματα...»), εάν στις απαντήσεις σας περιλάβετε περισσότερα στοιχεία από όσα ζητούνται κάθε φορά, θα λαμβάνονται υπόψη για σκοπούς βαθμολόγησης τα στοιχεία εκείνα που εμφανίζονται πρώτα στο Τετράδιο Απαντήσεων (μέχρι τον αριθμό που καθορίζεται).

Ερώτηση 1

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, ο/η εκπαιδευτικός προτίθεται να ασκήσει τους/τις μαθητές/τριες στην κατανόηση προφορικού λόγου και για τον σκοπό αυτό προβάλλει στην τάξη σύντομο οπτικοακουστικό υλικό (βίντεο) με συγκεκριμένο θέμα, π.χ. τη Γλωσσομάθεια.

Να προτείνετε **δύο (2)** δραστηριότητες (υπό τη μορφή είτε ερωτημάτων είτε οδηγιών), διαφορετικού περιεχομένου, που θα μπορούσε να εφαρμόσει ο/η εκπαιδευτικός και οι οποίες θα εστιάζουν στο **προακουστικό στάδιο**.

(μονάδες 4)

Ερώτηση 2

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στη Γ΄ Λυκείου, ο/η εκπαιδευτικός δίνει στους/στις μαθητές/τριες τρία (3) χωρία, με σκοπό να διαπιστώσει κατά πόσο έχουν εμπεδώσει και μπορούν να εντοπίσουν σε ένα κείμενο τους τρόπους και τα μέσα πειθούς.

(α) Να αναγνωρίσετε όλους τους τρόπους και τα αντίστοιχα μέσα πειθούς που χρησιμοποιούνται στα ακόλουθα τρία (3) υπό εξέταση χωρία. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

- I. Ο άνθρωπος γενικά οφείλει να σέβεται τον συνάνθρωπό του, στον βαθμό που ο ίδιος θα ήθελε να τον σεβαστούν, κάνοντας πράξη αυτό που πολύ εύστοχα είπε κάποτε ο Καζαντζάκης: «Αγάπα τον άνθρωπο, γιατί είσαι εσύ».
- II. Το τελευταίο χρονικό διάστημα είδαν το φως της δημοσιότητας τα αποτελέσματα ερευνών του ΟΟΣΑ και της UNICEF, σύμφωνα με τα οποία οι Έλληνες μαθητές, σε ένα σημαντικό ποσοστό, αδυνατούν να κατανοήσουν το νόημα των κειμένων που διαβάζουν και, βεβαίως, αδυνατούν να διατυπώσουν τις απόψεις τους.
- III. Απαραίτητη και χρήσιμη η τηλεόραση, όμως δεν μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να αναπληρώσει τις εφημερίδες. Γιατί ο προφορικός λόγος φεύγει και χάνεται και είναι αδύνατο να ξαναδιαβάσεις αυτό που άκουσες.

(μονάδες 6)

(β) Να εντοπίσετε και να γράψετε **ένα (1)** μειονέκτημα που παρουσιάζει η πιο πάνω δραστηριότητα, όπως τη χρησιμοποίησε ο/η εκπαιδευτικός.

(μονάδες 2)

(γ) Να αναφέρετε ακόμη **μία (1)** δραστηριότητα που μπορεί να εφαρμόσει ο/η εκπαιδευτικός, για να διδάξει τη χρήση τρόπων και μέσων πειθούς στον **προφορικό λόγο**.

(μονάδες 2)

Ερώτηση 3

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στη Γ΄ Γυμνασίου, ο/η εκπαιδευτικός πρόκειται να διδάξει τον κειμενικό τύπο της Επιχειρηματολογίας. Να καταγράψετε **τέσσερα (4)** γλωσσικά στοιχεία του επιχειρηματολογικού λόγου στα οποία θα μπορούσε να εστιάσει.

(μονάδες 6)

Ερώτηση 4

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στη Β΄ Γυμνασίου, ο/η εκπαιδευτικός αποφασίζει να αξιοποιήσει το πιο κάτω κείμενο.

«Το συρματόπλεγμα του αίσχους»

[...] Τραβούμε κατά τη Δερύνεια, όχι από την Αγιανάπα την ξιπασμένη, αλλά από τον εσωτερικό δρόμο, τον δρόμο της ψυχής, δίπλα στο δασάκι της Άχνας και στην «πράσινη γραμμή». Και ποιος να ήταν τάχα που έδωσε στο συρματόπλεγμα αυτό το οικολογικό όνομα που θυμίζει την «Green Peace»; Υποθέτω πως ήταν κάποιος εκπρόσωπος του ΟΗΕ, από κείνους που ρητόρευαν για το «τείχος του αίσχους». Κρατώ ακόμη στο συρτάρι μου ένα από τα άλμπουμ που μας στέλνανε να τα μοιράσουμε στους μαθητές της Αμμοχώστου: παιδικές ζωγραφιές για το «μοιρασμένο Βερολίνο». Ένα παιδικό χέρι που τεντώνεται κάτω από το συρματόπλεγμα, για να πιάσει την μπάλα, στην άλλη μεριά. Τα μοιράζαμε και τους μιλούσαμε με θέρμη για τα δικαιώματα των παιδιών, για τα αισθήματα των ανθρώπων, που δεν μπαίνουν σε συρματοπλέγματα, για την ειρήνη, που ήταν καιρός ν' ανθίσει. Τι να πω τώρα στους μαθητές μου, που τα μάτια τους με συνοδεύουν; Τι να του πω του Γιωργή; Τι να πω και του Χαμπή; «Το τείχος του αίσχους έπεσε, δάσκαλε», μου λέει. «Τι θα γίνει με το συρματόπλεγμα;» και βάζει κόκκινα βέλη που στάζουν αίμα ολόγυρα στη ζωγραφιά του, να δείχνουν κατά την Αμμόχωστο. [...]

Απόσπασμα (Διασκευή)

Χ. Μηλιώνης (1997). *Το μικρό είναι όμορφο*. Αθήνα: Κέδρος.

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL105/229/1687,5394/>

(α) Σε ποιο κειμενικό τύπο ανήκει το πιο πάνω απόσπασμα; Να αναφέρετε **τέσσερα (4)** γλωσσικά στοιχεία που υπάρχουν στο απόσπασμα (πέρα από τη χρήση ρημάτων), τα οποία αναδεικνύουν τον συγκεκριμένο κειμενικό τύπο.

(μονάδες 10)

(β) Αφού εντοπίσετε και καταγράψετε τους **δύο (2)** κυρίαρχους ρηματικούς χρόνους στο πιο πάνω απόσπασμα, να εξηγήσετε τι επιτυγχάνει ο συγγραφέας με τις συγκεκριμένες επιλογές.

(μονάδες 6)

Ερώτηση 5

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στη Γ΄ Λυκείου, στον θεματικό κύκλο «Παιδεία, Εκπαίδευση, Ενεργός και Συνειδητοποιημένος Πολίτης», ο/η εκπαιδευτικός προτίθεται να ασκήσει τους/τις μαθητές/τριες στην κατανόηση κειμένου. Δίνει για επεξεργασία στην τάξη ένα άρθρο του Γ. Μπαμπινιώτη με τίτλο «Έχει μέλλον η Παιδεία μας;», δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική εφημερίδα «Το Βήμα».

Να προτείνετε/διατυπώσετε δραστηριότητες/ερωτήματα, διαφορετικού περιεχομένου, που θα μπορούσε να εφαρμόσει/υποβάλει ο/η εκπαιδευτικός στο μάθημα, ως ακολούθως:

- (i) δύο (2) κατά το **προαναγνωστικό στάδιο**.
- (ii) δύο (2) κατά το **κυρίως αναγνωστικό στάδιο**.
- (iii) δύο (2) κατά το **μεταναγνωστικό στάδιο**.

(μονάδες 12)

Ερώτηση 6

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στην Α΄ Γυμνασίου, ο/η εκπαιδευτικός διδάσκει την ενότητα «Διατροφή και Υγεία».

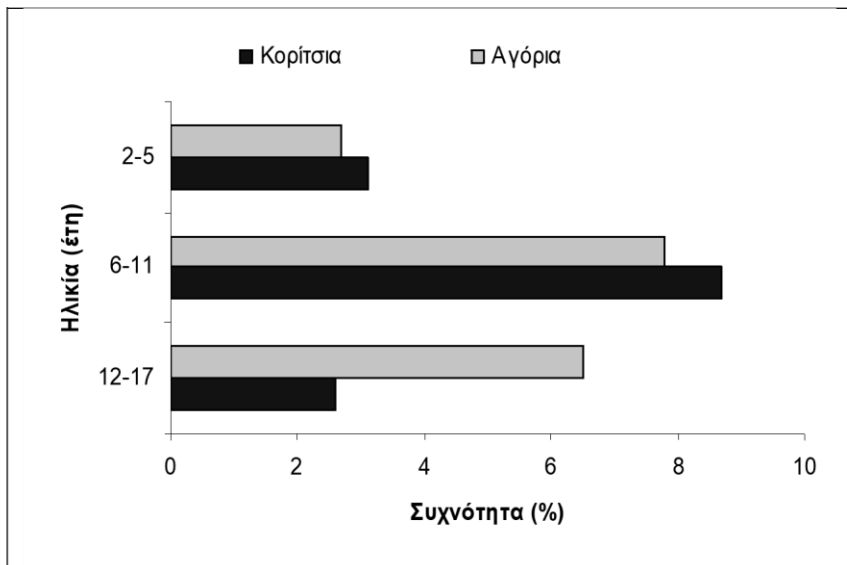
- (α) Έχει επιλέξει να ασκήσει τους/τις μαθητές/τριες στην ανάγνωση και ερμηνεία γραφήματος, το οποίο παρουσιάζει τη συχνότητα παχυσαρκίας σε παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας καθώς και σε εφήβους στην Κύπρο.

Αφού παρατηρήσετε προσεκτικά το πιο κάτω γράφημα, να προτείνετε/διατυπώσετε **τρεις/τρία (3)** δραστηριότητες/ερωτήματα, που να σχετίζονται με τις εξής παραμέτρους [μία/ένα (1) δραστηριότητα/ερώτημα για την κάθε παράμετρο]:

- (i) ανάγνωση δεδομένων / επικοινωνιακό πλαίσιο.
- (ii) συσχετισμός δεδομένων.
- (iii) προέκταση/συμπέρασμα.

(μονάδες 9)

Συχνότητα παχυσαρκίας σε παιδιά προσχολικής ηλικίας, σχολικής ηλικίας και σε εφήβους στην Κύπρο

ΠΙΚ (2013). *Αγωγή Υγείας: Ερευνητικά Αποτελέσματα παιδιών και εφήβων της Κύπρου* (σ. 21).
Λευκωσία: ΥΑΠ.

- (β)** Ο/Η εκπαιδευτικός έχει ολοκληρώσει τη διδασκαλία της εν λόγω ενότητας και προτίθεται να αναθέσει κατ' οίκον εργασίες, έχοντας ως στόχο την εφαρμογή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας.
- (i)** Να αναφέρετε **τρία (3)** χαρακτηριστικά των μαθητών/τριών, τα οποία οφείλει να λάβει υπόψη ο/η εκπαιδευτικός για τον σχεδιασμό των δραστηριοτήτων/ασκήσεων που θα τους αναθέσει.

(μονάδες 6)

- (ii) Στη Στήλη Α΄ του ακόλουθου πίνακα δίνονται δραστηριότητες/ασκήσεις που ανατίθενται ως κατ΄ οίκον εργασία. Να γράψετε στο Τετράδιο Απαντήσεων τους αριθμούς (1–5) της Στήλης Α΄ και δίπλα από τον κάθε αριθμό το γράμμα (Α–Ζ) του αντίστοιχου είδους νοημοσύνης από τη Στήλη Β΄. Κάθε δραστηριότητα αντιστοιχεί σε ένα (1) είδος νοημοσύνης. Προσοχή: στη στήλη Β΄ περισεύουν δύο (2) σημεία.

ΣΤΗΛΗ Α΄ Δραστηριότητες/Ασκήσεις	ΣΤΗΛΗ Β΄ Είδη νοημοσύνης
(1) Επισκέπτομαι παραγωγούς βιολογικών φρούτων ή λαχανικών στην περιοχή μου και καταγράφω τις πρόσθετες ωφέλειες που προκύπτουν από την κατανάλωση βιολογικών προϊόντων.	(Α) Λεκτική/Γλωσσική
(2) Καταγράφω τρόπους με τους οποίους θα μπορούσα να βελτιώσω τον δικό μου τρόπο ζωής και διατροφής, ώστε να έχω σωματική υγεία και ευεξία.	(Β) Οπτική/Χωρική
(3) Παρουσιάζω θεατρικό δρώμενο με απώτερο σκοπό να ευαισθητοποιήσω τους/τις συμμαθητές/τριές μου για το πρόβλημα της εφηβικής παχυσαρκίας.	(Γ) Ενδοπροσωπική
(4) Γράφω επιστολή στον Υπουργό Υγείας, για να αναφερθώ στο πρόβλημα της εφηβικής παχυσαρκίας και να εισηγηθώ μέτρα για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού.	(Δ) Σωματική/Κινησθητική
(5) Καταθέτω στην ολομέλεια της τάξης τις προτάσεις της ομάδας μου για την αντιμετώπιση του φαινομένου της παιδικής παχυσαρκίας.	(Ε) Φυσιοκρατική (Νατουραλιστική)
	(ΣΤ) Λογική/Μαθηματική
	(Ζ) Διαπροσωπική

(μονάδες 5)

Ερώτηση 7

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στη Β΄ Λυκείου, ο/η εκπαιδευτικός καλείται να διορθώσει την πιο κάτω περίληψη.

Σε άρθρο που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα *Το Βήμα* στις 24/11/2008, ο συγγραφέας πραγματεύεται το φαινόμενο της κοινωνικής ανισότητας στον σύγχρονο κόσμο. Στην αρχή του κειμένου, επισημάνει ότι τα στατιστικά δεδομένα ήταν ανέκαθεν απογοητευτικά, αλλά πιο σοβαρότερο είναι το πρόβλημα της ανεπαρκούς λειτουργίας τους, εφόσον δεν εξηγούν πως και γιατί υπάρχει τόση στέρηση σε έναν πλανήτη που παράγει τόσο πλούτο. Κάθε κοινωνία έχει τα κριτήρια της σχετικά με τα επιτρεπτά όρια της ανέχιας. Σύμφωνα με τον συγγραφέα, όσο ποιο άνισες είναι οι κοινωνίες, τόσο διευρύνονται οι ανάγκες που αισθάνονται ότι έχουν οι άνθρωποι. Στις πλούσιες κοινωνίες η ένδεια αναδुकνείται σε τεράστιο κοινωνικό σκάνδαλο και η αθλιότητα είναι πολύ λιγότερο υποφερτή από ό,τι δείχνουν οι αριθμοί. Οι φτωχοί είναι αποκλεισμένοι από τον κόσμο στον οποίο ζουν και δεν είναι σε θέση να απολαύσουν τις θεμελιώδεις ελευθερίες τους. Ύστερα ο συγγραφέας χαρακτηρίζει απαράδεκτο το γεγονός ότι γίνεται ανεκτό να συνυπάρχει σε μια κοινωνία, έστω και μερικώς ανεπτυγμένη, ο τερατώδης πλούτος με την απόλυτη αθλιότητα.

- (α) Να εντοπίσετε και να γράψετε **τα οκτώ (8)** ορθογραφικά λάθη που υπάρχουν στην πιο πάνω περίληψη. Ακολουθώντας, να γράψετε τις λέξεις ορθογραφημένα.
(μονάδες 8)
- (β) Να εντοπίσετε και να γράψετε **τα τρία (3)** γραμματικά λάθη που υπάρχουν στην περίληψη. Ακολουθώντας, να τα διορθώσετε.
(μονάδες 6)
- (γ) Να εντοπίσετε και να γράψετε **ένα (1) λάθος** που αφορά τη χρήση συνδετικών/διαρθρωτικών λέξεων ή φράσεων. Ποια λέξη ή φράση θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στη θέση αυτής που έχετε επισημάνει ως λανθασμένη;
(μονάδες 2)
- (δ) Ο/Η εκπαιδευτικός έχει διαπιστώσει ότι οι μαθητές/τριες συναντούν δυσκολίες στην πύκνωση του γραπτού λόγου (συγγραφή περίληψης). Να αναφέρετε **τέσσερις (4)** τεχνικές πύκνωσης λόγου, τις οποίες θα διδάξει στους/στις μαθητές/τριες, για να τους/τις βοηθήσει.
(μονάδες 8)

- (ε) Στο πλαίσιο της διδασκαλίας της περίληψης, ο/η εκπαιδευτικός προτίθεται να ασκήσει τους/τις μαθητές/τριες σε **μετασυγγραφικές δραστηριότητες**. Να διατυπώσετε **δύο (2)** ερωτήματα που να αφορούν το **περιεχόμενο** και **δύο (2)** που να αφορούν τη(ν) **οργάνωση/δομή** του λόγου, έτσι ώστε οι μαθητές/τριες να προβούν σε κριτική αυτοαξιολόγηση της περίληψής τους.
(μονάδες 8)

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ